

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 682 din 16 septembrie 2002

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA a II-a

HOTĂRÂRE
în cauza Anghelescu împotriva României

(Cererea nr. 29.411/95)
Strasbourg, 9 aprilie 2002

În cauza Anghelescu împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secțiunea a II-a), camera formată din:
domnii J.-P. Costa, președinte;
A.B. Baka;
Gaukur Jorundsson;
L. Loucaides;
M. Ugrekhelidze;
doamna A. Mularoni, judecători;
domnul C. Doldur, judecător ad-hoc,
și doamna S. Dolle, grețier de secție,
după deliberarea ce a avut loc la data de 19 martie 2002,
pronunță hotărârea următoare:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (29.411/95) îndreptată împotriva României, introdusă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în temeiul fostului articol 25 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*convenție*), de

către un cetățean român, domnul Ștefan Anghelescu (*reclamantul*), la data de 16 octombrie 1995.

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de către agentul guvernamental, doamna R. Rizoiu.

3. Reclamantul pretinde în special că refuzul Curții Supreme de Justiție de a recunoaște instanțelor judecătorești competența de a se pronunța asupra unei acțiuni în revendicare, precum și refuzul acestei instanțe de a introduce în cauză pe reclamant în procedura inițiată de procurorul general sunt contrare dispozițiilor art. 6 paragraful 1 din convenție. Reclamantul susține, de asemenea, că hotărârea Curții Supreme de Justiție a adus atingere dreptului la respectarea bunurilor sale, astfel cum este garantat de art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție.

4. Comisia a declarat admisibilă această cerere la data de 24 februarie 1997, apoi, din cauza imposibilității de a finaliza examinarea cauzei până la data de 1 noiembrie 1999, a procedat la deferirea sa Curții, conform art. 5 paragraful 3 teza a doua din Protocolul nr. 11.

5. Cererea a fost repartizată secțiunii I a Curții (art. 52 alin. 1 din regulament). Camera investită cu examinarea cauzei a fost alcătuită conform art. 26 alin. 1 din regulament. Data fiind incompatibilitatea domnului C. Bârsan, judecător ales din partea României, Guvernul l-a desemnat pe domnul C. Doldur pentru a face parte din completul cauzei, în calitate de judecător ad-hoc (art. 27 paragraful 2 din convenție și art. 29 alin. 1 din regulament).

6. Reclamantul și Guvernul au depus observații scrise pe fondul cauzei (art. 59 alin. 1 din regulament).

7. La data de 1 noiembrie 2001 Curtea a modificat structura secțiunilor (art. 25 alin. 1 din regulament). Prezenta cerere a fost repartizată secțiunii a II-a, astfel reorganizată (art. 52 alin. 1 din regulament).

I.

ÎN FAPT

8. Reclamantul, cetățean român născut în anul 1928, domiciliază în Wiesbaden (Germania).

9. În anul 1950, invocând Decretul de naționalizare nr. 92 din 20 aprilie 1950 (denumit în continuare *Decretul nr. 92/1950*), statul a intrat în proprietatea unui bun imobil aparținând părinților reclamantului. Acest imobil era compus din patru construcții și terenul aferent.

A. Prima acțiune în revendicare

10. La data de 22 aprilie 1994 mama reclamantului, E.A., a sesizat instanța de fond cu o acțiune în revendicare a bunului menționat mai sus. În motivarea cererii a arătat ca dispozițiile Decretului nr. 92/1950 nu au fost respectate, motiv pentru care statul nu a dobândit un titlu valabil asupra imobilului. Reclamanta a invocat nerespectarea art. 2 din

Decretul nr. 92/1950, care prevedea că locuințele aparținând pensionarilor și funcționarilor nu pot fi naționalizate. În concret, soțul său fusese funcționar și, în orice caz, el ieșise deja la pensie la momentul naționalizării, în timp ce ea fusese casnică.

11. Prin Sentința din 7 iulie 1994 instanța de fond a admis acțiunea doamnei E.A., recunoscând dreptul său de proprietate, și a dispus că statul să lase în deplină posesie imobilul revendicat.

12. Apelul introdus de Consiliul General al Municipiului București, administratorul imobilului, a fost respins, ca tardiv introdus, la 14 septembrie 1994, prin decizia Tribunalului Municipiului București.

13. Sentința din 7 iulie 1994 a devenit definitivă și irevocabilă, nemaiputând fi desființată printr-o cale de atac ordinară.

14. Ca urmare a cererii doamnei E.A. de punere în executare a hotărârii, primarul municipiului București a ordonat la data de 11 noiembrie 1994 restituirea bunului și radierea dreptului de proprietate al statului din registrul de publicitate imobiliară.

15. Doamna E.A. a început să plătească taxele și impozitele aferente acestei proprietăți.

16. La data de 2 decembrie 1994 doamna E.A. a donat bunul către fiul său, reclamant în plângerea de la Strasbourg, prin înscris autentic transcris de îndată în registrul de publicitate imobiliară și în evidențele administrației financiare.

17. La o dată neprecizată procurorul general al României a introdus recurs în anulare în fața Curții Supreme de Justiție (denumită în continuare C.S.J.), cu motivarea că, examinând legalitatea aplicării Decretului nr. 92/1950, judecătorii au depășit atribuțiile puterii judecătorești.

Doar doamna E.A. a fost citată în fața acestei instanțe.

18. La data de 31 mai 1995, înaintea deschiderii dezbaterilor asupra fondului, reprezentantul parchetului a cerut C.S.J. introducerea în cauză a adevăratului proprietar, reclamantul. Reprezentantul parchetului a indicat că la momentul introducerii recursului în anulare nu avea cunoștință despre donația făcută de către E.A. fiului său.

19. Avocatul doamnei E.A. a cerut la rândul său amânarea dezbaterilor și introducerea în cauză a reclamantului, arătând că doamna E.A. nu mai este proprietara imobilului, că litigiul poartă asupra unui drept real și că doar titularul unui astfel de drept are calitate de a sta în justiție.

20. Admițând că doamna E.A. nu mai este proprietarul bunului în discuție, C.S.J. a respins cererea de amânare ca inutilă, arătând că dezbaterile asupra fondului vor dovedi cine este adevăratul proprietar al bunului.

21. În aceeași zi C.S.J. a admis recursul în anulare, a casat hotărârile judecătorești anterioare și, pe fond, a respins acțiunea în revendicare introdusă de doamna E.A., cu următoarea motivare:

„...Restituirea bunurilor naționalizate a fost reglementată prin Decretul nr. 524/1955 pentru completarea și modificarea Decretului nr. 52/1950, potrivit căruia scoaterea sub naționalizare a oricăror imobile putea fi hotărâtă de Consiliul de Miniștri.

Această reglementare exclude posibilitatea ca instanțele să cenzureze modul de aplicare a actului de naționalizare și să dispună restituirea imobilelor naționalizate.

Pe de altă parte, problema reparațiilor pentru bunurile preluate de stat în mod abuziv este rezervată, în prezent, domeniului legislativ.

Astfel, prin Legea privatizării societăților comerciale nr. 58/1991*) și Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu modificările și completările ulterioare, s-a precizat că reparațiile sus-menționate se vor reglementa printr-o lege specială.

Notă

*) Legea nr. 58/1991 a fost abrogată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 29 decembrie 1997.

Ca urmare, în prezent este exclusă din competența instanțelor judecătorești verificarea aplicării actului de naționalizare și posibilitatea scoaterii imobilelor de sub naționalizare.

În consecință, instanțele numai prin depășirea atribuțiilor au procedat la stabilirea aplicării greșite a Decretului nr. 92/1950 și au dispus restituirea imobilului, încât recursul în anulare urmează a fi admis, a se casa hotărârile atacate și a se respinge acțiunea formulată de reclamantă.

22. La data de 31 mai 1995 administrația financiară a radiat dreptul reclamantului din registrul de impozite și a înscris dreptul de proprietate al statului asupra bunului.

23. Doamna E.A. a decedat la 30 iulie 1995.

24. La data de 24 ianuarie 1997 primarul municipiului București s-a conformat Deciziei din 31 mai 1995, emițând o decizie prin care a anulat dispoziția sa din 11 noiembrie 1994, ordonând doamnei E.A. să lase imobilul în deplină proprietate și posesie societății H, administrator al imobilelor proprietate de stat. Decizia menționa, de asemenea, că dreptul de proprietate al statului urma să fie înscris în registrul de publicitate imobiliară.

B. A doua acțiune în revendicare

25. În anul 1998 reclamantul a sesizat cu o nouă acțiune în revendicare instanța de fond. Prin Sentința din 26 martie 1998 a fost admisă acțiunea în revendicare a reclamantului, a fost confirmat dreptul său de proprietate asupra imobilului și s-a ordonat statului să lase în deplină proprietate și posesie imobilul în cauză. Consiliul General al Municipiului București a renunțat la apel, astfel încât Sentința din 26 martie 1998 a devenit definitivă prin Decizia

Tribunalului Municipiului București din 17 martie 1999 prin care se lua act de renunțarea la apel.

26. Primarul municipiului București a ordonat la data de 25 mai 1998 restituirea bunului imobil compus din construcții și terenul aferent. Cele patru construcții se compun din: un prim corp de locuință (A) cu trei apartamente (desemnate în continuare după cum urmează: nr. 1 la parter, nr. 2 la primul etaj și nr. 3 la etajul 2), un al doilea corp de locuință (B) cu un apartament (desemnat în continuare nr. 4) și celelalte construcții reprezentând dependențe. Conform procesului-verbal întocmit de primărie la data de 30 iunie 1998, reclamantul era considerat proprietar al întregului imobil, cu excepția apartamentelor nr. 2 și 3, vândute de către stat unor terți (a se vedea lit. C de mai jos).

27. La o dată neprecizată Primăria Municipiului București a introdus revizuire împotriva Deciziei din 17 martie 1999 a Tribunalului Municipiului București. Această procedură se află în curs de judecată în fața acestei instanțe, după o primă audiere la data de 12 iunie 2001.

C. Proceduri judiciare îndreptate împotriva locatarilor Procedurile de anulare a contractelor de vânzare-cumpărare

28. Întrucât apartamentele nr. 2 și 3 au fost vândute de către Primăria Municipiului București familiei B. la 27 septembrie 1996 și familiei D.I. la 15 noiembrie 1996, reclamantul a cerut în justiție anularea acestor contracte.

29. Prin Sentința din 5 februarie 1999 Judecătoria Cluj-Napoca, în fața căreia a fost strămutată judecarea cauzei prin decizia C.S.J., a anulat cele două contracte de vânzare-cumpărare. Tribunalul Cluj, la 26 iulie 1999, și apoi Curtea de Apel Cluj, la 9 februarie 2000, au respins apelul, respectiv recursul locatarilor. Sentința din 5 februarie 1995 a devenit astfel irevocabilă.

30. În executarea acestei sentințe Primăria Municipiului București a întocmit la data de 7 martie 2000 un proces-verbal prin care îl indica pe reclamant ca proprietar legitim al apartamentelor.

31. Astfel cum rezultă din dosarul cauzei, împotriva Deciziei din 9 februarie 2000 a fost formulată cerere de revizuire. Această procedură este în curs de judecată în fața Tribunalului Cluj.

D. Procedurile de evacuare a locatarilor

32. Întrucât apartamentele imobilului erau locuite de foștii chiriași ai statului, reclamantul a propus acestora, prin notificare, să încheie cu el noi contracte de închiriere. Dat fiind refuzul acestora, reclamantul i-a chemat în judecată, solicitând evacuarea lor. Procedurile de expulzare pot fi rezumate după cum urmează:

a) Apartamentul nr. 2

33. Cererea reclamantului privind evacuarea locatarilor din apartamentul nr. 2, introdusă în fața Tribunalului Municipiului București, a fost considerată de către instanță acțiune în revendicare imobiliară și anulată prin Decizia din 10 octombrie 2000 pentru neplata integrală a taxei de timbru. Curtea de Apel București, prin Decizia din 23 ianuarie 2001, a admis apelul reclamantului și a casat cauza cu trimitere la tribunal pentru judecata în fond. Locatarii au introdus recurs împotriva Deciziei din 23 ianuarie 2001, recurs care se află în curs de judecată la C.S.J., după o primă ședință publică ce a avut loc la data de 2 noiembrie 2001.

b) Apartamentul nr. 3

34. Cererea reclamantului de evacuare a locatarilor din apartamentul nr. 3, introdusă în fața Tribunalului Municipiului București, a fost, de asemenea, calificată de instanță ca o acțiune în revendicare și anulată pentru neplata integrală a taxei de timbru, prin Decizia din 10 octombrie 2000. Reclamantul a introdus apel, care a fost respins de Curtea de Apel București prin Decizia din 9 februarie 2001. Recursul introdus de reclamant se află în fază de judecată în fața C.S.J., după o primă audiere ținută la data de 5 octombrie 2001.

c) Apartamentul nr. 4

35. La o dată care nu a fost precizată reclamantul a cerut evacuarea locatarilor, familia P., din apartamentul nr. 4. Instanța de fond a respins această acțiune prin Sentința din 5 aprilie 1999, pe motiv că locatarii sunt de bună-credință, cu toate că ei refuzaseră încheierea unui contract de închiriere cu reclamantul. Apelul introdus de către reclamant a fost admis prin Decizia din 5 iunie 2000 a Tribunalului Municipiului București. Locatarii au introdus recurs în fața Curții de Apel București. Printr-o decizie irevocabilă din 18 februarie 2001 Curtea de Apel București a admis recursul, a casat decizia tribunalului și, judecând pe fond, a respins acțiunea de evacuare introdusă de reclamant.

d) Apartamentul nr. 1

36. La o dată care nu a fost precizată reclamantul a cerut evacuarea locatarilor care ocupau apartamentul nr. 1, familia D.N. Prin Sentința din 5 aprilie 1999 cererea a fost respinsă ca neîntemeiată. Apelul introdus de reclamant a fost admis de Tribunalul Municipiului București care, prin Decizia din 2 noiembrie 1999, a anulat Decizia din 5 aprilie 1999 și a admis acțiunea reclamantului. Această decizie a devenit irevocabilă.

37. Executarea silită a acestei decizii a avut loc la cererea reclamantului la data de 12 iulie 2000, astfel cum rezultă din procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc. Reclamantul a indicat totuși în memoriul adresat Curții că a permis locatarilor să rămână în apartament pe perioada necesară găsirii unei alte locuințe.

II. DREPTUL INTERN APLICABIL

A. Constituția

38. Articolul 21 din Constituția României din 8 decembrie 1991 dispune:

„(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.”

B. Legea nr. 59/1993 pentru modificarea Codului de procedura civilă, a Codului familiei, a Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990 și a Legii nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi

39. Dispozițiile pertinente ale acestei legi, în redactarea în vigoare la data producerii faptelor, sunt următoarele:

ARTICOLUL 330

„Procurorul general, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, poate ataca cu recurs în anulare, la Curtea Supremă de Justiție, hotărârile judecătorești irevocabile pentru următoarele motive:

1. când instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești;”

ARTICOLUL 330¹

„Recursul în anulare se poate declara oricând.”

C. Legea nr. 17 pentru modificarea articolului 330¹ din Codul de procedură civilă

40. Articolul 330¹ a fost astfel modificat:

ARTICOLUL 330¹

„Pentru motivul prevăzut la art. 330 pct. 1, recursul în anulare se poate declara în termen de 6 luni de la data când hotărârea judecătorească a rămas irevocabilă.

Pentru motivul prevăzut la art. 330 pct. 2, recursul în anulare se poate declara în termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.”

D. Decretul nr. 92/1950 de naționalizare a anumitor bunuri imobile

41. Dispozițiile aplicabile din decret au următoarea formulare:

„ARTICOLUL I

Pentru asigurarea unei bune gospodăririi a fondului de locuințe supuse degradării din cauza sabotajului marii burghezii și a exploatatorilor care dețin un mare număr de imobile;

Pentru a lua din mâna exploatatorilor un important mijloc de exploatare;

Se naționalizează imobilele prevăzute în listele-anexe (...) la prezentul decret și care fac parte integrantă din acesta și la a căror alcătuire s-a ținut seama de următoarele criterii:

1. Imobilele clădite care aparțin foștilor industriași, foștilor moșieri, foștilor bancheri, foștilor mari comercianți și celorlalte elemente ale marii burghezii;

2. Imobilele clădite care sunt deținute de exploatatorii de locuințe;”

ARTICOLUL II

Nu intră în prevederile decretului de față și nu se naționalizează imobilele proprietatea muncitorilor, funcționarilor, micilor meseriași, intelectualilor profesioniști și pensionarilor.”

E. Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului

42. Dispozițiile aplicabile ale acestei legi au următoarea formulare:

„Art. 1. - Foștii proprietari - persoane fizice - ai imobilelor cu destinația de locuințe, trecute ca atare în proprietatea statului sau a altor persoane juridice, după 6 martie 1945, cu titlu, și care se aflau în posesia statului sau a altor persoane juridice la data de 22 decembrie 1989, beneficiază de măsurile reparatorii prevăzute de prezenta lege.

De prevederile alin. 1 beneficiază și moștenitorii foștilor proprietari, potrivit legii.”

„Art. 2. - Persoanele prevăzute la art. 1 beneficiază de restituirea în natură, prin redobândirea dreptului de proprietate asupra apartamentelor în care locuiesc în calitate de chiriași sau a celor care sunt libere, iar pentru celelalte apartamente primesc despăgubiri în condițiile art. 12.”

„Art. 9. - Chiriașii titulari de contract ai apartamentelor ce nu se restituie în natură foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora pot opta, după expirarea termenului prevăzut la art. 14, pentru cumpărarea acestor apartamente (...)”

„Art. 25. - Prin legi speciale se vor reglementa situațiile juridice ale altor imobile decât cele care fac obiectul prezentei legi, trecute în proprietatea statului înainte de 22 decembrie 1989, indiferent de destinația lor inițială, inclusiv ale celor demolate pentru cauze de utilitate publică.”

III. ÎN DREPT

A. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 paragraful 1 din convenție

43. În opinia reclamantului Decizia C.S.J. din 31 mai 1995 încalcă prevederile art. 6 paragraful 1 din convenție, conform căroră:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)”

44. În memoriul adresat Curții reclamantul arată că refuzul C.S.J. de a recunoaște competența instanțelor judecătorești în materia acțiunii în revendicare imobiliară este contrar prevederilor art. 6 paragraful 1 din convenție.

45. Reclamantul se plânge, de asemenea, de refuzul C.S.J. de a-l introduce în cauză în procedura de judecată a recursului în anulare, fapt ce i-a adus atingere dreptului de apărare și l-a privat de dreptul de acces la o instanță.

46. Reclamantul susține, de asemenea, că nu a beneficiat de un proces echitabil în fața C.S.J., având în vedere motivarea refuzului instanței de a-l introduce în cauză. În special, reclamantul subliniază că argumentul C.S.J., conform căruia introducerea sa în cauză era inutilă, dat fiind că dezbaterile asupra fondului vor arăta cine este adevăratul proprietar al imobilului, echivalează cu o decizie asupra fondului litigiului înainte de începerea dezbaterilor, fapt contrar dreptului la un proces echitabil.

47. În opinia Guvernului C.S.J. nu l-a privat pe reclamant de dreptul de acces la o instanță, ci a arătat doar că doamna E.A. nu era proprietara a imobilului. Ca urmare a acestei decizii nici reclamantul nu mai este proprietar și în absența dreptului de proprietate el nu poate acționa în justiție.

48. Guvernul mai arată că reclamantul nu era în drept să ceară introducerea sa în procedura desfășurată în fața C.S.J., întrucât validitatea titlului sau de proprietate, și anume contractul de donație, depindea în mod direct de validitatea titlului doamnei E.A., mama sa, care fusese citată în cauză.

49. Sarcina Curții constă deci în a examina dacă Decizia din 30 mai 1995 a încălcat prevederile art. 6 paragraful 1 din convenție.

50. Curtea reamintește că în cauza *Brumărescu împotriva României* (nr. 28.342/95, CEDH 1999-VII, p. 261, paragrafele 61-62) a decis că a existat o încălcare a prevederilor art. 6 paragraful 1 din convenție, motivând că anularea unei hotărâri judecătorești definitive este contrară principiului securității juridice.

51. Curtea a decis, de asemenea, că refuzul C.S.J. de a recunoaște competența instanțelor de a examina litigii de natură celui în cauză, purtând asupra revendicării unor bunuri imobile, încalcă prevederile art. 6 paragraful 1 din convenție.

52. Curtea consideră că nimic din această cauză nu permite o abordare diferită față de soluția din cauza *Brumărescu* anterior citată.

53. Așadar, Curtea constată că, în cauză, prin aplicarea dispozițiilor art. 330 din Codul de procedură civilă privitoare la recursul în anulare, C.S.J. a încălcat, prin Decizia din 31 mai 1995, principiul securității raporturilor juridice și prin aceasta dreptul reclamantului la un proces echitabil în sensul art. 6 paragraful 1 din convenție.

54. Cu atât mai mult, excluderea de către C.S.J. din sfera de competență a instanțelor judecătorești a acțiunii în revendicare este în sine contrară dreptului de acces la o instanță, garantat de art. 6 paragraful 1 din convenție.

55. În sfârșit, Curtea arată că C.S.J. a refuzat introducerea reclamantului în cauză pe motiv că debaterile vor demonstra inutilitatea acesteia. În opinia Curții acest refuz, întemeiat de altfel pe un argument ce prejudică fondul, a privat reclamantul de posibilitatea de a-și apăra dreptul.

56. Așadar, Curtea consideră că examinarea dreptului de proprietate al reclamantului, fără ascultarea acestuia și fără a-i oferi posibilitatea de a se apăra, a adus atingere principiului echității procedurii, consacrat de art. 6 paragraful 1 din convenție.

57. În consecință, a existat o încălcare a art. 6 paragraful 1 și cu privire la această chestiune.

B. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție

58. Reclamantul se plânge că Decizia din 30 mai 1995 a C.S.J. i-a adus atingere dreptului la respectarea bunurilor, recunoscut de art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție, conform căruia:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

59. Reclamantul susține că Decizia C.S.J. din 31 mai 1995, prin care s-a anulat Sentința definitivă din 7 iulie 1994, reprezintă o privare de proprietate care nu urmărește un scop de utilitate publică. El arată că în urma Deciziei din 31 mai 1995 dreptul său de proprietate a fost radiat din registrul de publicitate imobiliară. În plus, în aplicarea Legii nr. 112/1995 statul a vândut unor terți apartamentele nr. 2 și 3. Or, reclamantul a obținut reconfirmarea dreptului său de proprietate asupra întregului imobil, cu excepția apartamentelor nr. 2 și 3, doar la data de 17 martie 1999, iar asupra acestor din urma apartamente, la 9 februarie 2000. La această dată se află în curs de judecată o procedură de revizuire ce urmărește anularea dreptului sau de proprietate. În ceea ce privește apartamentul nr. 4, cu toate că dreptul său de proprietate a fost reconfirmat prin Decizia din 17 martie 1999, reclamantul susține că nici până astăzi nu a obținut folosința acestui drept, ținând seama de refuzul instanțelor de a ordona evacuarea locatarilor. Mai mult, Decizia din 17 martie 1999 face obiectul unei proceduri de revizuire. Reclamantul susține că întreaga situație este imputabilă Guvernului pârât. Într-adevăr, atitudinea locatarilor care refuză încheierea unui contract de închiriere sau părăsirea apartamentului se datorează, în opinia reclamantului, hotărârilor judecătorești contradictorii pronunțate de-a lungul anilor cu privire la dreptul său

de proprietate, astfel încât temeinicia dreptului său este pusă sub semnul întrebării de către terți.

60. Guvernul susține că instanța de fond a pronunțat Sentința din 7 iulie 1994 cu încălcarea competenței sale, iar C.S.J. nu a făcut decât să restabilească legalitatea, constatând că imobilul nu aparținea doamnei E.A., ci statului.

61. Guvernul susține că reclamantul nu a fost niciodată proprietar al imobilului în cauza, întrucât doamna E.A. nu îi putea transmite prin donație un bun ce nu îi aparținea.

62. Guvernul adaugă că reclamantul ar fi putut beneficia de măsurile reparatorii prevăzute de Legea nr. 112/1995, conform căreia persoanele care au fost lipsite de dreptul lor de proprietate asupra imobilelor cu destinație de locuință, cu titlu, pot redobândi acest drept de proprietate dacă mai locuiesc în imobilele confiscate sau pot primi despăgubiri.

63. Curtea amintește că dreptul de proprietate al reclamantului asupra imobilului în litigiu a fost stabilit la data de 2 decembrie 1994 prin donația făcută de doamna E.A., al cărei drept de proprietate fusese recunoscut în mod irevocabil prin Sentința din 7 iulie 1994.

64. De altfel, reclamantul a avut exercițiul acestui drept în calitate de proprietar legitim din 2 decembrie 1994 până în 31 mai 1995. El a achitat taxele și impozitele imobiliare privitoare la acest bun.

65. Reclamantul avea deci un bun în sensul art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție (a se vedea Hotărârea *Brumărescu împotriva României*, paragraful 70).

66. Curtea arată în continuare că Decizia C.S.J. din 31 mai 1995 a anulat Sentința irevocabilă din 7 iulie 1994 și a decis că proprietar legitim al bunului este statul. În opinia Curții această situație este, dacă nu identică, cel puțin analogă celei a reclamantului din cauza *Brumărescu* citată. Curtea consideră deci ca Decizia C.S.J. din 31 mai 1995 l-a privat pe domnul Anghelescu de bunul sau, în sensul celei de-a doua fraze a primului paragraf al art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție (a se vedea Hotărârea *Brumărescu împotriva României*, citată, paragrafele 73 și 74). Or, nici o justificare nu a fost furnizată de către Guvernul pârât pentru situația astfel creată. Mai mult, Curtea arată că reclamantul a fost privat de o parte din bunul sau până la 17 martie 1999, dată la care cea de-a doua acțiune de revendicare a reclamantului a fost admisă cu privire la o parte din imobil, și până la 9 februarie 2000 pentru apartamentele nr. 2 și 3, fără să fi primit despăgubiri pentru aceasta.

67. Curtea nu poate face abstracție de demersurile ulterioare ale reclamantului de a redobândi folosința completă a proprietății sale, în special procedurile de anulare a contractelor de vânzare-cumpărare a apartamentelor nr. 2 și 3. În această privință Curtea arată că, în acest moment, unele proceduri judiciare sunt în continuare în curs de desfășurare în fața instanțelor interne și că unele dintre acestea urmăresc revocarea dreptului de proprietate al reclamantului.

68. În aceste condiții, chiar dacă s-ar putea dovedi că privarea de proprietate a urmărit o cauză de interes public, Curtea consideră că nu a fost respectat justul echilibru și că reclamantul a suportat și suportă o povară deosebită și exorbitantă.

69. În concluzie, Curtea consideră că a existat o încălcare a prevederilor art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție.

C. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

70. Conform prevederilor art. 41 din convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

a) Prejudiciul material

71. Reclamantul solicită suma de 98.705 euro pentru chiria pe care nu a putut să o perceapă de la Decizia C.S.J. din 31 mai 1995 și până la 31 octombrie 2001.

72. În opinia Guvernului, chiar dacă dreptul de proprietate al reclamantului nu ar fi fost anulat, acesta ar fi fost în orice caz obligat, în baza Legii nr. 17/1994 pentru prelungirea sau reînnoirea contractelor de închiriere privind unele suprafețe locative, să prelungească contractele de închiriere încheiate de stat înaintea recunoașterii dreptului de proprietate al doamnei E.A. asupra imobilului în cauză. Bazându-se pe un raport de expertiză depus la dosarul cauzei, Guvernul evaluează valoarea chiriilor pe care reclamantul le-ar fi putut percepe între 31 mai 1995 și 31 octombrie 2001 la 16.156 dolari S.U.A.

73. Pe de altă parte, reclamantul solicită o sumă lunară de 625 euro cu titlu de chirie pentru cele trei apartamente ocupate în prezent de foștii chiriași, suma ce urmează a fi acordată începând cu data de 1 noiembrie 2001 și până la redobândirea integrală a folosinței proprietății.

74. Guvernul nu s-a pronunțat asupra acestei chestiuni.

75. Curtea constată că sumele cerute cu titlu de prejudiciu material sunt legate de privarea de libertate suferită de reclamant și de imposibilitatea de a exercita folosința utilă a bunului său, personal sau prin perceperea chiriei de la locatari.

76. De asemenea, Curtea constată că, în mod incontestabil, reclamantul a suferit un prejudiciu material aflat în relație directă cu încălcarea prevederilor art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție, încălcare datorată privării de proprietate și consecințelor acesteia asupra exercitării dreptului de proprietate al reclamantului, ținând seama în mod special de vânzarea de către stat a apartamentelor nr. 2 și 3.

77. Pronunțându-se în echitate, așa cum o cere art. 41 din convenție, Curtea acordă reclamantului 18.755 euro.

78. În sfârșit, în ceea ce privește imposibilitatea reclamantului de a evacua locatarii care ocupă apartamentele fără titlu locativ sau pe cei care, deși locuiesc în virtutea unui contract de închiriere, refuză să plătească chiria, Curtea arată că nu a fost sesizată cu o astfel de plângere, dar că nimic nu îl împiedică pe reclamant să o facă. În plus nu rezultă că aceste fapte sunt consecințe directe ale privării de proprietate suportate de reclamant. În consecință, Curtea nu acordă despăgubiri cu privire la acest capăt de cerere.

b) Prejudiciul moral

79. Reclamantul solicită 25.571 euro pentru prejudiciul moral rezultat din suferința "psihică" cauzată prin Decizia C.S.J. din 31 mai 1995 și prin consecințele acesteia.

80. De asemenea, reclamantul solicită 153.427 euro pentru degradarea stării de sănătate datorată privării de proprietate suportate și consecințelor acesteia. În mod special, el se referă la numeroasele proceduri judiciare angajate pentru recuperarea bunului sau și la interminabilele călătorii efectuate între Germania și România și în interiorul României cu ocazia acestor proceduri derulate în diferite localități din România. Toate acestea au contribuit la deteriorarea stării sale de sănătate și, mai ales, la gravele probleme cardiace, ținând seama și de vârsta sa avansată.

81. Guvernul se opune acestor pretenții, considerând că reclamantul nu a dovedit existența unui prejudiciu moral. În ceea ce privește deteriorarea sănătății reclamantului, Guvernul consideră că nu există o legătură directă de cauzalitate între starea sănătății acestuia și procedurile judiciare.

82. Curtea consideră că evenimentele în cauză au cauzat ingerințe grave în drepturile reclamantului la respectarea bunurilor sale, de acces la o instanță și la un proces echitabil, pentru care suma de 20.000 euro reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suportat.

c) Costuri și cheltuieli

83. Reclamantul solicită decontarea sumei de 36.567 euro pe care o detaliază după cum urmează:

a) 35.800 euro pentru costurile procedurilor interne legate de recuperarea casei. Reclamantul a prezentat Curții facturile călătoriilor efectuate în România (transport, chitanțe hoteliere etc.); și

b) 767 euro pentru onorariile avocaților angajați în procedurile interne.

84. Guvernul își exprimă acordul pentru a plăti cheltuielile ocazionate de a doua acțiune în revendicare, dar se opune plății cheltuielilor angajate în procedurile inițiate împotriva locatarilor sau a celor ocazionate de deplasările reclamantului în România.

85. Curtea, conform jurisprudenței sale, va cerceta dacă cheltuielile și costurile a căror decontare este cerută au fost reale și necesare pentru a preveni sau a îndrepta situația ce stă la baza încălcării convenției și dacă nivelul acestora este rezonabil (a se vedea, de exemplu, *Hotărârea Milsen și Johnsen împotriva Norvegiei* nr. 23.118/1993, paragraful 62, CEDH 1999 - VIII).

86. Curtea consideră rezonabilă valoarea onorariilor plătite de reclamant avocatului său în procedurile interne și acordă cu acest titlu 767 euro.

87. În ceea ce privește cheltuielile datorate deplasărilor reclamantului în România, Curtea arată că acesta a fost reprezentat de un avocat în toate aceste proceduri. Cu toate acestea, Curtea consideră că ar fi fost dificil, dacă nu imposibil, pentru reclamant să își apere drepturile fără să intre în contact direct cu avocatul sau în România și ca, în orice caz, reclamantul nu s-a deplasat în România pentru fiecare audiere.

88. Având în vedere argumentele prezentate și faptul că procedurile legate de încălcarea convenției se desfășoară din anul 1995 până în prezent, Curtea îi acordă reclamantului suma cerută, și anume 36.567 euro, la care se adaugă sumele datorate cu titlu de taxa pe valoarea adăugată.

d) Dobânzi de întârziere

89. Sumele acordate fiind calculate în euro, Curtea hotărăște să aplice valoarea dobânzilor de întârziere existente în Germania, țara de domiciliu a reclamantului, și anume 8,62% pe an.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA:

1. decide, în unanimitate, că a existat o încălcare a art. 6 paragraful 1 din convenție, sub aspectul absenței unui proces echitabil;

2. decide, în unanimitate, că a existat o încălcare a art. 6 paragraful 1 din convenție, sub aspectul negării dreptului de acces la justiție;

3. decide, în unanimitate, că a existat o încălcare a art. 1 din Primul Protocol adițional la convenție;

4. decide, în unanimitate, că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni de la comunicarea hotărârii definitive în conformitate cu art. 44 paragraful 2 din convenție, suma de 18.755 euro pentru prejudiciul material;

5. decide, cu 6 voturi la 1, că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni de la comunicarea hotărârii definitive în conformitate cu art. 44 paragraful 2 din convenție, următoarele sume:

– 20.000 euro pentru prejudiciul moral;

– 36.567 euro cu titlu de costuri și cheltuieli la care se adaugă sumele datorate pentru plata taxei pe valoarea adăugată;

6. decide, în unanimitate, că sumele menționate la pct. 4 și 5 vor fi majorate cu o dobândă simplă de 8,62% pe an începând de la expirarea termenului amintit și până la momentul plății;

7. respinge, în unanimitate, cererea de acordare a unei satisfacții echitabile pentru surplus.

Redactată în limba franceză și comunicată în scris la data de 9 aprilie 2002 în aplicarea art. 77 alin. 2 și 3 din regulament.